

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ ПОСТАНОВОЧНИХ ДІЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ХОРЕОГРАФІВ

FORMATION OF READINESS FOR TRAINING BY RESPECTIVE ACTIVITIES OF FUTURE PEDAGOGES-CHOREOGRAPHERS

У статті порушено проблему формування готовності до навчання постановочних дій майбутніх педагогів-хореографів, а також розвитку педагогічної спрямованості як інтегративної характеристики особистості майбутнього педагога-хореографа та сукупності мотиваційно-ціннісного, когнітивного, поведінкового й емоційно-оцінного компонентів. Обґрунтовано необхідність розроблення спеціальної програми занять «Хореографія життя» для професійної підготовки майбутнього педагога-хореографа.

Ключові слова: постановочні дії, формування, навчання, програма, майбутній педагог-хореограф.

В статье затронута проблема формирования готовности к обучению постановочным действиям будущих педагогов-хореографов, а также развитие педагогической направленности как интегративной характеристики личности будущего педагога-хореографа и совокупности мотивационно-ценностного, когнитивного,

поведенческого и эмоционально-оценочного компонентов. Обоснована необходимость разработки специальной программы занятий «Хореография жизни» для профессиональной подготовки будущего педагога-хореографа.

Ключевые слова: постановочные действия, формирование, обучение, программа, будущий педагог-хореограф.

The article touches upon the problem of forming readiness for teaching the staging actions of future choreographer teachers, as well as the development of the pedagogical orientation as an integrative characterization of the personality of the future teacher-choreographer and the totality of the motivational-value, cognitive, behavioral and emotional-evaluative components. The necessity of the development of a special program of lessons "Choreography of life" for the professional training of the future teacher-choreographer is substantiated.

Key words: staging actions, formation, training, program, choreography instructor trainee.

УДК 378.637.016

Добролюбова Н.В.,

аспірант

Української інженерно-педагогічної академії

Постановка проблеми. Пріоритетом державної політики України є всебічний (інтелектуальний, духовний, естетичний, фізичний) розвиток громадян, формування здорового способу життя.

Вирішенню цього завдання сприяє хореографічне мистецтво. Танцювальне мистецтво має величезну силу у вихованні творчої, всебічно розвиненої особистості. Заняття хореографією долучають дитину до світу прекрасного, виховують художній смак. Зіткнення з танцем вчить дітей слухати, сприймати, оцінювати і любити музику. Хореографічні заняття вдосконалюють дітей фізично, зміцнюють їх здоров'я. Вони сприяють правильному розвитку кістково-м'язового апарату, позбавленню від фізичних недоліків, максимально виправляють порушення постави, формують красиву фігуру. Ці заняття добре знімають напругу, активізують увагу, посилюють емоційну реакцію і загалом підвищують життєвий тонус учня. У танці знаходить вираз життєрадісність і активність дитини, розвивається її творча фантазія, творчі здібності: вихованець вчиться сам створювати пластичний образ.

У проекті Державного стандарту початкової загальної освіти акцентовано на необхідності забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму дитини, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок [9, с. 46].

Зазначене вище актуалізує питання професійної підготовки майбутнього педагога-хореографа,

здатного до управління дитячим творчим колективом. Тому формування готовності до навчання постановочних дій майбутніх педагогів-хореографів важливе.

Проте власний педагогічний досвід засвідчує, що багато студентів прагнуть реалізуватися, передусім, як хореографи-виконавці, тому основну увагу приділяють хореографічній підготовці, формуванню професійних навичок виконавської майстерності, недооцінюючи роль педагогічної складової частини професійної компетентності. У зв'язку з цим необхідним є впровадження спеціальної програми занять для підготовки майбутнього педагога-хореографа в процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доцільно зазначити, що питання професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів висвітлено в наукових працях сучасних дослідників, а саме: формування професійної компетентності [11, с. 28; 14, с. 56], педагогічної майстерності [2, с. 17; 4, с. 51], готовності до управління творчим колективом [7, с. 32; 8, с. 63; 12, с. 81]. Аналіз наукових праць свідчить про багатофункціональність професійної компетентності майбутнього педагога-хореографа. Цінним є висновок І. Спінула, котрий підкреслює, що процес підготовки вчителя хореографії необхідно спрямовувати на формування особистості фахівця нового покоління, який має поєднувати в собі високий професіоналізм фахівця-хореографа, педагога-вихователя та менеджера, добре орієн-

туватися в психології вихованців; володіти мистецтвом керівництва хореографічним колективом [11, с. 272]. Значущим є такий погляд С. Куценка: опанування педагогічної майстерності майбутніми вчителями хореографічного мистецтва уможлиблює формування та реалізацію їх творчого потенціалу [4, с. 119]. На необхідності розвитку вмінь педагогічного управління в майбутнього педагога-хореографа наголошує Т. Осипенко, а система підготовки до педагогічного управління творчим колективом, за словами дослідниці, характеризується актуалізацією хореографічних цінностей, відкритістю, інтегративністю, персоналізованістю [8, с. 90].

Водночас проблема педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа та організаційно-методичне забезпечення її розвитку є мало вивченими.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка спеціальної програми занять для професійної підготовки майбутнього педагога-хореографа, уточнення складників технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа, визначення етапів реалізації цієї технології.

Виклад основного матеріалу. З'ясовуючи сутність поняття «педагогічна спрямованість», спираємося на визначення С. Вітвицької, котра інтерпретує його як мотиви, інтерес до педагогічної професії, схильність та потребу працювати вчителем [3, с. 78]. Вчена виокремлює два аспекти педагогічної спрямованості особистості майбутнього вчителя – особистісний та процесуальний. Особистісний аспект являє собою сукупність потреб, інтересів, ідеалів, переконань у потребі й важливості психолого-педагогічних знань, навичок та вмінь для успішної діяльності, рівня домагань, самооцінки, ціннісних орієнтацій, життєвої мети тощо. У процесуальному аспекті С. Вітвицька виокремлює три складники: когнітивний – наявність психолого-педагогічних знань й усвідомлення способів самопізнання, професійно-особистісної самоактуалізації; емоційно-оцінний – позитивне ставлення до майбутньої професії, знань педагогіки і психології, захоплення додатковою літературою з предмету педагогіки; поведінковий – активність кожного студента в освітній діяльності, самопізнанні та саморозвитку [3, с. 78–79]. Узагальнюючи думки вченої, вважаємо, що педагогічна спрямованість особистості майбутнього педагога-хореографа відбиває мотиваційно-ціннісний, когнітивний, поведінковий та емоційно-оцінний аспекти вибору професії та самореалізації в ній. Із метою розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа важливими є розробка відповідної педагогічної технології та її упровадження в процесі професійної підготовки.

По-перше, при розробці зазначеної вище технології вважаємо за доцільне враховувати вимоги до програм професійної підготовки, викладені в проекті Концепції розвитку педагогічної освіти [10, с. 14].

Вважаємо, що технологія розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа має бути акмеологічною, тобто, за словами О. Торічного, спрямованою на розвиток внутрішнього потенціалу підвищення професіоналізму та вдосконалення процесу професійної самореалізації майбутнього фахівця. Дослідник розглядає акмеологічну технологію як інтегровану систему, яка вміщує: 1) технологію проектування і реалізацію програми професійної підготовки; 2) технологію організації та управління освітнім процесом; 3) технологію формування особистісних акмеологічних рис та виховання духовно-морального потенціалу майбутніх фахівців; 4) технологію успішного навчання та досягнення кожним студентом особистісного та суспільного «акме»; 5) технологію акмеологічного супроводу педагогічного процесу [13, с. 173].

Продовжуючи думку вченого, до складників технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа належать такі: суб'єктний (майбутні педагого-хореографи як суб'єкти акмеологічного вдосконалення), цільовий (цілі та завдання технології), змістовий (зміст розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа), організаційний (форми та методи забезпечення розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа).

Ураховуючи складники цієї технології, а також виявлені вище компоненти педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, поведінковий та емоційно-оцінний), доречно виокремити етапи реалізації технології. В їх визначенні спираємося на дослідження Н. Мараховської щодо проведення інтегрованого тренінгу з метою професійної самореалізації майбутнього вчителя [6, с. 78]. На наш погляд, такий тренінг має бути основою технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа як інтегрованої системи. Завданням тренінгу є поєднання практичної та педагогічної підготовки студентів, забезпечення інтегративних зв'язків навчальних дисциплін, зокрема використання потенціалу мистецтвознавчих, гуманітарних дисциплін.

Пропонуємо об'єднати зазначені вище методики в спеціальну програму навчання «Хореографія життя», що водночас забезпечує розвиток когнітивного й поведінкового компонентів педагогічної спрямованості майбутніх педагогів-хореографів. Так, завданням студентів є відібрати,

переробити, засвоїти необхідний матеріал, що передбачає вивчення біографічних даних, творчої та педагогічної діяльності видатного хореографа, вміти застосовувати здобуті знання на практиці, розповідаючи іншим студентам про методику навчання хореографії.

Зміст програми розподілено таким чином, що в навчальному році студенти опановують певний мінімум хореографічних знань, умінь і навичок і вирішують певні завдання заради досягнення основної мети.

Мета програми – створення умов, що сприяють розкриттю і розвитку творчого потенціалу майбутнього педагога-хореографа в процесі навчання мистецтва хореографії.

Завдання програми:

- сформувані інтерес до хореографічного мистецтва, розкривши його різноманіття і красу;
- прищепити студентам уміння чути і слухати музику і передавати її зміст у русі;
- дати абетку класичного танцю;
- зміцнювати кістково-м'язовий апарат;
- удосконалювати виразність виконання, розвивати силу, витривалість, координацію рухів;
- формувати художньо-образне сприйняття і мислення;
- виховувати художній смак і емоційну чуйність.

Заради досягнення мети розробленої освітньої програми необхідно спиратися на такі основні принципи:

1. Наочність – демонстрація вправ педагогом, образну розповідь, імітація рухів.
2. Доступність – навчання від простого до складного, від відомого до невідомого.
3. Систематичність – регулярність занять із поступовим збільшенням кількості вправ, ускладненням способів їх виконання.
4. Індивідуальний підхід – врахування особливостей сприйняття кожної дитини.
5. Захопленість – кожен має повною мірою брати участь у роботі.
6. Свідомість – розуміння виконуваних дій, активність.

Програма складається з окремих тематичних блоків, але у зв'язку зі специфікою навчання в хореографічному колективі, межі їх згладжуються. На одному і тому самому занятті відбувається вивчення елементів класичного танцю (одночасно виконуються завдання фізичного і музичного розвитку) і вивчаються рухи танцю, впроваджуються постановочні дії.

У програму навчального року вводиться теоретичний матеріал, що відповідає змісту основних розділів.

Варто наголосити, що професійна підготовка також забезпечує розвиток дослідницьких та лідерських умінь майбутніх педагогів-хореогра-

фів. Викладач дає змогу студентам самостійно формулювати тему. Головним при цьому є постановка проблеми, в основі якої може бути висловлювання чи кредо видатного хореографа та розкриття багатогранності його особистості. Робота за цією програмою навчання потребує синтезу знань із різних галузей науки й мистецтва.

Також доцільним у навчанні є програвання студентами педагогічних ситуацій, виокремлених С. Куценком. Особливістю цих вправ є наявність фруструючої ситуації та необхідність вірно на неї реагувати, використовуючи відповідні способи вирішення педагогічних конфліктів. Для вирішення кожної проблеми педагог-хореограф має здійснити адекватні дії, зберігаючи стійку педагогічну позицію та мотивуючи учнів до дотримання дисципліни, правил безпеки та підвищення рівня хореографічної майстерності.

Специфіка навчання хореографії пов'язана із систематичним фізичним і психологічним навантаженням. Дітям необхідно осмислювати вказівки педагога, слухати музику, запам'ятовувати запропонований текст, відпрацьовувати різні рухи. Подолати труднощі допомагає здійснення індивідуального підходу при однакових завданнях для всіх. При цьому враховується тип особистості, рівень підготовки дитини, її вміння зосередитися на різних аспектах завдання.

Майбутнім хореографам для навчання дітей танців необхідно використовувати ігровий принцип. «Діти мають жити у світі краси, гри, казки, музики, фантазії, творчості», – писав Сухомлинський. Застосування гри в розробленій програмі розглядається як засіб розрядки і відпочинку, а також пронизує заняття ігровим початком, робить гру органічним компонентом заняттям.

У занятті важлива робота над культурою руху. Кожен рух має початок і закінчення, амплітуду, характер. Він має виконуватися в такт музиці.

Одним із найбільш слабких місць у виконавській практиці є невиразність обличчя, тому з першого заняття потрібно звертати увагу дітей на активність м'язів обличчя, грати з ними в «маски» (сумна, весела, сердита).

Особлива увага приділяється музичному оформленню заняття. Воно має бути різноманітним і якісним. Музика підбирається до кожної частини заняття, визначається її структура, темп, ритмічний малюнок.

Висновки. Таким чином, розроблена навчальна програма «Хореографія життя» дає змогу пізнавати різноманіття танцю: класичного, народного, бального, сучасного та ін., а також розвивати професійні компетентності студентів. Хореографічні постановочні дії виховують комунікабельність, працьовитість, вміння досягати мети, формують емоційну культуру спілкування. Крім того, вони розвивають асоціативне мислення, спонукають

до творчості. Було визначено, що педагогічна спрямованість – це інтегративна характеристика особистості майбутнього педагога-хореографа, яка відбиває мотиваційно-ціннісний, когнітивний, поведінковий та емоційно-оцінний аспекти вибору професії та самореалізації в ній.

Перспективами подальших розвідок буде експериментальна перевірка ефективності технології розвитку педагогічної спрямованості особистості майбутнього педагога-хореографа, розробка способів реалізації цієї технології.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Богуш А.М., Бєленька Г.В., Богінч О.Л., Гавриш Н.В. та ін. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Благова Т.О. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів-хореографів у процесі фахової практичної підготовки. Зб. наук. пр. Херсонськ. держ. ун-ту. Сер.: Педагогічні науки. Херсон: ХДУ, 2010. Вип. 56. С. 244–250.
3. Вітвицька С.С. Педагогічна спрямованість як компонент професійної майстерності майбутніх учителів. Вісник Житомирськ. держ. ун-ту ім. Івана Франка. Житомир, 2003. Вип. 12. С. 78–81.
4. Куценко С.В. Педагогічна майстерність майбутнього вчителя хореографії як гарант ефективності формування його творчого потенціалу. Актуальні питання мистецької освіти та виховання: зб. наук. пр. Суми, 2015. Вип. 1-2 (5-6). С. 113–121.
5. Мараховська Н.В. Проведення інтегрованого тренінгу з дисциплін гуманітарного циклу з метою професійної самореалізації майбутнього вчителя. Молодий вчений. Херсон: Гельветика, 2017. № 1 (41). С. 474–477.
6. Мартиненко О.В. Професійна підготовка майбутнього вчителя хореографії до роботи в дитячому танцювальному колективі. Вісник Луганськ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки. Луганськ, 2013. № 10(2). С. 105–111.
7. Проект Державного стандарту початкової загальної освіти. Нова Українська школа, 2017. URL: <http://newstandard.nus.org.ua/> (дата звернення: 16.05.2018).
8. Проект Концепції розвитку педагогічної освіти. МОН України, 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2017/12/29/kontseptsii-rozvitku-pedagogichnoi-osviti-12-17-go.doc> (дата звернення: 16.06.2018).
9. Спінул І.В. Теоретичні підходи до інтерпретації професійної компетентності майбутнього вчителя хореографії. Наукові записки КДПУ. Сер.: Педагогічні науки. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. Вип. 101. С. 271–278.
10. Тараненко Ю.П. Підготовка майбутніх учителів хореографії до розвитку художньо-творчих здібностей молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Бердянськ, 2017. 23 с.
11. Фурманова Т.І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії. Вісник Чернігівськ. нац. пед. ун-ту. Сер.: Педагогічні науки. 2016. Вип. 135. С. 139–143.